

ОСВІТА УКРАЇНИ В ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Каськова Л.Ф., Карпенко О.О., Андріянова О.Ю.,
Чуприна Л.Ф., Левченко Н.В.

Болонський процес є взаємовигідним способом формування єдиного європейського ринку висококваліфікованої праці та вищої освіти. Участь України в цьому процесі безумовно буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських кадрів.

Ключові слова: Болонський процес, кредитно-модульне навчання.

Європейські вищі навчальні заклади залучають на навчання талановитих студентів з усіх континентів. Це потребує дій на інституціональному, національному і європейському рівнях. Специфічні заходи включають адаптацію програм; ступені, що ясно зрозумілі як внутрішньо так і зовнішньо у Європі; необхідні засоби забезпечення якості підготовки; програми, що викладаються на основних світових мовах; адекватну інформацію і маркетинг; доброзичливий сервіс для іноземних учнів і вчених; а також стратегічну роботу в межах мереж.

Болонський процес є ефективним інструментом гармонізації системи вищої освіти кожної країни учасниці процесу, який торкається політичних, економічних і культурних аспектів участі країни, пов'язаних з інтеграцією вищої школи у загальноєвропейський простір вищої освіти. Вступ України до Болонського процесу слід розглядати у контексті національних інтересів, розвитку зовнішньополітичного курсу країни, спрямованого на співпрацю та інтеграцію з Європою. Болонський процес є взаємовигідним способом формування єдиного європейського ринку висококваліфікованої праці та вищої освіти. Участь України у цьому процесі безумовно буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських кадрів.

Україна інтегрувалася до європейського освітнього простору, впровадивши в освітній процес принцип модульності, який виник як

альтернатива традиційного навчання. Саме модульне навчання інтегрує в собі все те прогресивне, що накопичено в педагогічній теорії та практиці. Так, з програмованого навчання запозичено ідею активності учня в процесі його чітких дій у певній логіці, постійне підкріплення своїх дій на основі самоконтролю, індивідуалізований темп навчально-пізнавальної діяльності. З теорії поетапного формування розумових дій використано саму її суть – орієнтовну основу діяльності. Кібернетичний підхід збагатив модульне навчання ідеєю гнучкого управління діяльністю студентів з переходом на самоврядування. З психології використано й рефлексивний підхід. Накопичені узагальнення теорії та практики диференціації, оптимізації навчання, проблемності – все це інтегровано в основах модульного навчання, в принципах і правилах його побудови, відборі методів і форм здійснення процесу навчання.

У сутнісних характеристиках модульного навчання закладено його відмінність від інших систем навчання. Зміст навчання подано в закінчених самостійних комплексах (інформаційних блоках), засвоєння яких здійснюється відповідно до мети. Дидактичну мету сформульовано для учня, й вона містить не тільки відомості про обсяг досліджуваного матеріалу, а й про рівень його засвоєння. Змінюється форма спілкування викладача та студента, яке здійснюється через модулі та особисте індивідуальне спілкування. Саме модулі дають змогу перевести навчання на суб'єкт-суб'єктивну основу. Стосунки стають більш паритетними. Крім того, студент витрачає максимум часу на самостійну роботу, вчиться ставити мету, самостійно планувати, організовуватися, контролювати себе та оцінювати. Це дає йому змогу усвідомити себе в діяльності, самому визначити рівень освоєння знань, бачити прогалини в своїх знаннях та вміннях.

Принципи Болонського процесу передбачають розробку і застосування системи залікових одиниць, яка може вирішити проблему порівняння освітніх програм, сприяє збільшенню академічної мобільності. Система залікових одиниць є механізмом, який дозволяє оцінити витрати праці студента для

засвоєння окремих дисциплін і освітньої програми взагалі, а також сформувані умови атестації студентів у визначеннях числа залікових одиниць. Кількісним показником адекватності навчання, який присуджується студенту як підтвердження досягнення їм результатів навчання на даному рівні навчання – є кредит.

У теперішній час всесвітня система вищої освіти найбільш широко застосовує наступні системи освітніх кредитів: європейську, американську, британську та країн Азії і басейну Тихого океану. Вибір системи кредитів або розробка національної системи залікових одиниць потребує спеціального дослідження. Введення системи залікових одиниць передбачає змінювання одиниці розрахунку працеемності засвоєння освітніх програм, а також перебудову організації учбового процесу. Кредит за європейською системою представляє собою числове значення, що відповідає одиницям дисципліни для характеристики навантаження студента, необхідної для її завершення. Введення системи кредитів за європейською системою перезаліку залікових одиниць працеемності може стати засобом підтримки академічної мобільності. Академічна мобільність надає можливість студентам і викладачам, адміністративному персоналу вузів переміщатися з одного вуза в інший з метою обміну досвідом, отримання можливостей, які недоступні у своєму вузі. Для студента це гарантія академічного визнання навчання за кордоном; забезпечення доступу до повноцінних учбових курсів і академічного життя в іншому вузі; можливість подальшого навчання за кордоном. Для вуза це створює прозорість учбових планів, у яких відображена детальна інформація про зміст учбового процесу на шляху отримання відповідного ступеню; допомога при вирішенні питань академічного визнання кваліфікацій; більш чітке відображення структури курсів учбового плану, учбового навантаження студента і результатів навчання; можливість збереження своєї автономії і відповідальності за усі рішення, що стосуються результатів навчання студентів.

Перебудова організації учбового процесу спрямована на забезпечення свободи вибору індивідуальної освітньої програми, яка визначається

індивідуальним учбовим планом. І передбачає розробку системи нормативних документів, які визначатимуть принципи побудови учбового процесу із застосуванням залікових одиниць, що регламентують методи атестації студентів за бало-рейтинговою системою, методики розрахунку учбового навантаження викладачів, порядок запису студентів на дисципліни, формування учбових груп, введення служби академічних консультантів і т.п.

Сьогодні настає час широкого впровадження дистанційних технологій і визнання курсів, що прослуховуються у різних вищих навчальних закладах. За допомогою дистанційної освіти розширюється число освітніх послуг, що пропонуються людині. Дистанційна освіта і реалізація освітніх послуг визначатиме розвиток кредитної системи незалежно від Болонського процесу.

Важливим завданням перебудови учбового процесу є забезпечення якості освіти, яка потребує створення особистої системи її контролю, що пронизає весь учбовий заклад – від курсу до факультету із залученням студентів, викладачів. Оцінка якості потребує балансу між нововведеннями і традиціями, академічними перевагами і соціально-економічною необхідністю, зв'язком між програмами і свободою вибору студентів. Якість, яку ми сьогодні маємо, потребує демонстрації і гарантії, щоб отримати підтвердження і довіру від студентів.